

Presence in absence: Om Nikolas Theilgaards 'landskabsværker'

„Man er i sagens natur nødt til at finde en vej gennem landskabet for at kunne tegne et kort, men man må samtidig kunne tegne et kort for at finde en vej gennem landskabet.“

Inger Christensen

Nikolas Theilgaards kunst er den sanseligt konkrete og samtidig reflekterede konfrontation med apori-erne, hvori det anskuelige bliver til, når verden som sådan bliver mere abstrakt. Det handler for ham om en tilegnelse af verden, som først og fremmest lader sig forstå som en forsigtig måde at vende sig mod de synlige overflader på, som en stadig fiksering og frisætten, i bestræbelsen på at lære rummets dybde og tiden at kende. Til dette formål benytter kunstneren sig af to forskellige redskaber, som ved første øjeblik har meget lidt med hinanden af gøre: fotografiet og tegningen. Det handler dog ikke for ham om modsætningen mellem gengivelsen af kendsgerninger, om ting og landskaber eller om den konceptuelle tilegnelse af virkeligheden, ikke om de forskellige former for erkendelse af verden, men om to forskellige måder at give et billede af verden på. På den ene side billedet som et indrammet vindue vi kigger igennem, og på den anden side billedet, der træder i stedet for øjet og derigennem lader rammerne og vores udsigtspunkt forblive ubestemt.

Fotografierne opstår stort set udelukkende på rejser. Det er dog ikke de spektakulære motiver fra fremmede lande, som blikket retter sig imod. Derimod bliver erkendelser og ting i udkanten af opmærksomhedsfeltet fikseret. Opmærksomhedens udkant, øjenkrogen, er på en og samme tid vag og skrøbelig, upræcis og sensibel. Kameraet bliver ikke

taget i anvendelse, for at bemægtige sig et sted og gøre dette anvendeligt. Dets hemmelighed bliver derimod bevaret. Lys og skygger, vand og luft udgør næsten ugennemtrængelige lag og indhyller stedet i en atmosfære af fremmedhed. Blikket mod horisonten forbliver forhindret. Rummets dybde kan kun anes. Landskabsudsnittene bliver først til et todimensionalt billede i det fotografiske medium, når filmen er fremkaldt efter rejsen. En anden form for betragtning indfinder sig, eftersom fotografiet jo eksplicit giver afkald på illusionen om kunstnerens totale formende magt over sit værk. På et fotografi optræder der altid noget, der ikke kunne planlægges ned til sidste detalje. Dette hører med til dette tilsyneladende objektive mediums gådefuldhed. En merværdi, som Nikolas Theilgaard forstår at bruge produktivt, byder sig til. I den todimensionale overflade gennemgår det fraværende, som tidligere eksisterede i et firdimensionalt tidsrum, en poetisk fortætning. Billedet bliver til et kort, som øjet kan gennemvandre.

På dette sted mødes de ovenfor nævnte kunstneriske medier og træder ind i en spændingsfyldt dialog, for det drejer sig jo i tegningerne og kollagerne først og fremmest om de kortlægninger, som uudgrundelige steders strukturer og landskaber inviterer til. Er fremstillingen af et landkort i forvejen udtryk for bestræbelsen på at fastholde en overflade, et landskab, gennem forskellige, sammenfattende og reducerende kortlægninger med henblik på en mulig overskuelighed, så går Theilgaard med sin minimalisering endnu et par skridt videre. Således aftegnes et verdensatlas over alle steder, hvor kunstneren har opholdt sig, uden dog at aftegne rejseruter. Samtlige sider af det kopierede stedsregister er overmalet med Tippex, og frisætter kun navnetrækkene fra de besøgte steder. Den hvide flades terra incognita bestemmer billedet. Stedernes biografi krydser sig med selvets egen geografi. Som

modtræk til dette anfører et Danmarkskort godt nok hele vejnettet, men uden at angive stednavnene og overtrækker fladen med et orienteringsløst spindelvæv af linier. Kortenes materialitet bliver transformeret til en billedsproglig, gådefuld struktur. Kunstnerens kortlægningsprojekter er oftest nedskrivninger i det indre, hvortil han med udvalgte detektorer afsøger verdens overflade, og snarere skaber på ny end afbilder.

Med sine distancerede fotografier og tegninger forbliver Nikolas Theilgaard i nærkontakt med den u-udgrundelige overflade, vi kalder verden. Ifølge Botho Strauss befinder "verdens former sig i en uophørlig fjernkontakt; de reagerer, svarer, henviser til hinanden; de skaber, de leger sig gennem deres variationsoverskud til en lovmæssighed; de forholder sig i sidste instans til regler vi ikke kender. Vi kan kun betragte dem, klassificere dem, tålmodigt fastslå ligheder og forandringer, mens de på tværs af tid og rum levende forholder sig til hinanden og skaber det, vi kalder 'at se' og 'at blive set', det vi kalder ting og organ. Formerne selv er denne åndelighed, der taler om os".

Botho Strauß, "Begyndelsesløshed"

Vi skal lære at sætte pris på kunstnerens forsøg på produktivt at udnytte forskellen mellem tænkning og handlen, mellem ord og gerning, begreb og fremtrædelse,

Harald Uhr

Oversat af Erik Granly Jensen